

STUDIEPLAN

**Tverrfaglig videreutdanning/
Interdisciplinary Continuing Education**

**RUSPROBLEMATIKK/
Drug Related Problems**

60 studiepoeng/ECTS

Innhold

INNLEDNING	3
PROFIL	3
LÆRINGSUTBYTTEBESKRIVELSER: KUNNSKAPER, FERDIGHETER OG GENERELL KOMPETANSE	4
FORSKRIFTER OG REGLEMENTER	4
MÅLGRUPPE OG OPPTAKSKRAV	5
Oppstart	5
Undervisningssted	5
STUDIETS STRUKTUR OG ORGANISERING	5
Nærværspåkt	6
Eksamen	6
FAGINNHold	7
EMNE 1: GRUNNLEGGENDE IDEOLOGI OG TEORI (30 studiepoeng)	7
EMNE 2: FORDYPNING i TEORI OG METODE (30 Studiepoeng)	8

Innledning

Videreutdanning i rusproblematikk gir 60 studiepoeng ved bestått eksamen. Studiet er organisert som et deltidsstudium over to år. Studiet skal gi økte kunnskaper om rusfeltets historiske og fagpolitiske utvikling og organisering av behandlingsformer nasjonalt og internasjonalt. Dette skal bidra til å øke studentens mulighet til å plassere nåtidige ruspolitiske og behandlingmessige innsatser i en større historisk og samfunnsmessig kontekst. Studiet skal også bidra til å øke det teoretiske grunnlaget og forståelsen for rusproblemenes komplekse sammenhenger, deres ulike fremtredelsesformer og de kontekstuelle rammer problemene oppstår i og kan løses innenfor.

Studiet skal bidra til å øke og utvikle studentens egne ferdigheter i samtale og samhandling med klientsystemer og andre hjelpe- og ressurssystemer, hvor samarbeid på tvers av profesjoner, sektorer og nivåer er kjennetegn. Studiet skal også stimulere til selvrefleksjon, verdibevissthet, etisk refleksjon og fagkritisk tenkning.

Rusproblematikk er et komplekst fagfelt som opptar i seg en rekke fagområder. Det er et sosialt og samfunnspolitisk problemfelt like mye som et individuelt problem for den enkelte som har rusrelaterte problemer og dennes pårørende og nettverk. I løpet av de siste 10 – 15 år har det skjedd store forandringer innenfor det rusfaglige feltet, både organisatorisk og faglig. Ansvarsreformene på 1990-tallet har økt kravet til kommunal innsats og endret arbeidsdelingen mellom kommunal sektor og spesialisttjenester. Gjennom rusreformene (2002 og 2004) ble behandlingstiltak for rusmisbrukere overført fra fylkeskommunen til staten ved de regionale helseforetakene. Behandling av rusrelaterte problemer er nå etablert som et nytt tjenesteområde innenfor spesialisthelsetjenesten (Ot.prp. nr. 3, 2002-03). Rusreformen innebærer også at borgere med rusrelaterte problemer har fått pasientrettigheter, jfr. pasientrettighetslovens § 2-2, som regulerer retten til å få behovet for nødvendig helsehjelp vurdert.

Statlige myndigheters mål er at behandling av rusmisbruk skal utvikles til en tverrfaglig spesialisttjeneste som fokuserer på helhetlige og individuelt baserte tilnærminger, der både helsefaglige og sosialfaglige perspektiver skal vektlegges. Opptrappingsplanen for rusfeltet legger blant annet vekt på bedre kvalitet og kompetanse, mer tilgjengelige tjenester og økt brukerinnflytelse. Samtidig peker planen på nødvendigheten av mer forpliktende samhandling, noe som tydeliggjøres i Samhandlingsreformen (St.meld. nr. 47, 2008-2009).

Profil

VID vitenskapelige høyskole tilbyr bachelorutdanninger, videreutdanninger og mastergradsutdanninger innenfor helse- og sosialsektorens og kirkens fagområder. Hovedmålet er å bidra til faglig fornyelse og økt kompetanse som kan styrke engasjementet hos profesjonelle hjelpere, slik at de i sitt arbeid kan bidra til:

- å forebygge at menneskelig nød oppstår
- å yte profesjonell eller frivillig hjelp på høyt nivå der hvor vanskeligheter har oppstått
- å lindre smerte der hvor behandling ikke lenger er mulig

Høgskolen bygger sin virksomhet på tre grunnleggende verdier: diakonal bevissthet, faglig kompetanse og brukerorientering. Disse dimensjonene vil komme til uttrykk gjennom fokus på etiske dilemmaer, relevant litteratur og vekt på brukerperspektivet både i behandling og forebygging av rusrelaterte problemer. Formidling av teoretiske kunnskaper på et høyt nivå og utvikling av kliniske ferdigheter står sentralt. Kunnskapsformidling er ikke verdinøytral. Vi ser det som nødvendig og viktig å opprettholde en løpende debatt omkring våre egne verdier og interesser. Tverrprofesjonalitet og flerfaglig mangfold er nødvendig for å bidra til ydmykhet i forhold til egne teorier og praksismodeller. Vi ønsker å støtte en profesjonalisering hvor brukerorientering og brukerdeltakelse skal være en selvfølge i utvikling av tiltak for borgere med rusrelaterte problemer og deres pårørende.

Læringsutbyttebeskrivelser: kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse

Etter endt studium skal kandidaten:

- ha kunnskap om rusfeltets historiske utvikling, kulturelle forankring og kunne analysere rusmiddelbruk i ulike kontekstuelle sammenhenger
- ha kunnskap om utvikling av behandlingsteknologier i lys av ulike ideologier og forståelsesmåter og kunne analysere egen praksis i et historisk og ideologisk lys
- ha generell kunnskap om epidemiologi og forbruksutvikling
- ha kunnskap om rusmidlers biologiske og fysiologiske effekter
- ha kunnskap om sosialpolitiske føringer og sentrale sosial- og helsepolitiske innsatsområder innenfor eller grensende til rusfeltet
- kunne anvende et kjønns-, alders- og kulturperspektiv i tilnærmingen til rusproblematikk
- kunne anvende relevant lovverk og forskrifter
- kunne analysere egen praksis og yrkesutøvelse i et etisk perspektiv
- kunne tilrettelegge for tverrfaglig samarbeid
- ha kunnskap om brukerperspektivet, dets forankring i lovverk og offentlige dokumenter og kjenne til forskning på dette området
- ha økt handlings- og behandlingskompetanse innen et avgrenset område
- ha økt kompetanse i å vitenskapeliggjøre egen praksis og presentere dette skriftlig og muntlig

Forskrifter og reglementer

Lov om universiteter og høgskoler av 1. april 2005 nr. 15 er overordnet styringsinstrument for VID vitenskapelige høgskole. Videre gjelder forskrift av 11. desember 2015 nr.1665 om opptak, studier, eksamen og grader ved VID vitenskapelige høgskole.

Målgruppe og opptakskrav

Opptak reguleres av forskrift av 11. desember 2015 nr.1665 om opptak, studier, eksamen og grader ved VID vitenskapelige høyskole. Søkere må ha treårig høyskoleutdanning innen helse- og sosialfag eller relevant universitetsutdanning. Søkere må ha minst ett års praksis i direkte pasient-/klientarbeid etter endt grunnutdanning. Søkere uten formell utdanning, men med betydelig realkompetanse, vil kunne bli vurdert for opptak etter spesielle retningslinjer.

I de to årene utdanningen pågår må studenten være ansatt i minst 50 prosent stilling i et arbeidsforhold hvor hun eller han arbeider direkte med pasienter/klienter som har rusrelaterte problemer.

Dersom søkertallet overgår antall studieplasser, vil kvalifiserte søkere bli rangert etter bestemmelsene i Forskrift 23. februar 2010 nr. 237 om opptak til masterstudier, videreutdanninger og annet lokalt opptak ved VID vitenskapelige høyskole.

Oppstart

Studiet starter i august/september.

Undervisningssted

Undervisningen foregår ved VID vitenskapelige høyskole, studiested Diakonhjemmet i Oslo. I tillegg benyttes det internettbaserte kommunikasjonsverktøyet ”It’s learning” (ITL) både i forhold til oppgaver, veiledning og generell informasjon. Studenten må ha tilgang til internett.

Studiets struktur og organisering

Studiet er organisert som et deltidsstudium over to år med to ukesamlinger a fem dager per semester. I tillegg kommer en siste samling på to dager eller tre dager (avhengig av antall studenter) for muntlig framlegging av fordypningsoppgaven. Program for hver ukesamling, oppgaver og annen relevant informasjon vil bli lagt ut på ITL i god tid før hver samling finner sted. Studentene vil få en innføring i ITL i løpet av den første ukesamlingen. I gjennomføring av samlingene vil det bli lagt stor vekt på studentenes egne erfaringer og bidrag. Utdanningen er teoretisk/klinisk og i stor grad basert på samarbeid med erfarne forskere og klinikere fra rusfeltet og andre relevante fagområder.

Studiet omfatter følgende:

- Teoretisk belysning og bearbeidelse av oppsatte emner gjennom forelesninger, gruppearbeid og plenumsdiskusjoner.
- Obligatorisk arbeidskrav første år: to arbeidskrav individuelt og/eller i basisgrupper som tematisk vil knytte samlingene sammen og binde teori og praksis sammen.
- Obligatorisk arbeidskrav andre år: prosjektoversikt som forberedelse til fordypningsoppgaven.
- Studenten skal motta 80 timer veiledning (a 45 min) i gruppe og /eller individuelt i løpet av studietiden. Veiledningen skal være et sentralt bindeledd mellom videreutdanningens teoridel

og studentens praksis. Det er ikke et krav at veileder er formelt godkjent veileder, men vedkommende må ha veiledererfaring og klinisk praksis fra fagfeltet. Veileder godkjennes av fagansvarlig for studiet.

- Praksis er en integrert, gjennomgående del av studiet. Studentens arbeidsplass er praksissted.
- Pensum på 4000 sider, hvorav 3000 sider er obligatorisk pensum og danner grunnlag for første års hjemmeksamen. Selvvalgt pensum på 1000 sider er knyttet til avsluttende eksamen andre år (fordypningsoppgaven).

Nærværspåkt

Studenten må ha deltatt i all undervisning med **maksimum 20 prosent fravær for å kunne melde seg opp til eksamen.**

Eksamen

Eksamen blir avholdt etter forskrift av 11. desember 2015 nr.1665 om opptak, studier, eksamen og grader ved VID vitenskapelige høyskole.

Det er avsluttende eksamen for hvert emne. Emne 1 (første studieår) avsluttes med en tre dagers hjemmeksamen, hvor man besvarer en oppgitt oppgavetekst basert på obligatorisk pensum. Besvarelsens omfang er på 3500 – 4000 ord.

Emne 2 (andre studieår) avsluttes med en fordypningsoppgave. Eksamen for emne 1 må være bestått for å kunne levere fordypningsoppgave. Fordypningsoppgaven er et begrenset, selvstendig arbeid, med et omfang på 8000 ord +/- 10 prosent. Oppgavens tema, som skal ha utgangspunkt i studentens arbeidsplass (praksissted), godkjennes i samråd med veileder. Oppgaven skal integrere tidligere ervervede kunnskaper, men det er også et krav at den bygger på vitenskapelig litteratur som studenten ikke har lagt opp som pensum tidligere. I samarbeid med veileder skal studenten utarbeide en pensumliste på 1000 sider som er relevant for oppgavens tema (selvvalgt pensum). Av dette skal minst 200 sider være metoderelatert litteratur.

Det gis inntil 4 timer (a ¾ t) individuell oppgaveveiledning, i tillegg til felles undervisning om vitenskapsteori, metode og oppgaveskriving. Siste frist for veiledning er to uker før innleveringsdato. Muntlig framstilling av fordypningsoppgaven er en obligatorisk del av avsluttende eksamen. Den muntlige delen har ingen innvirkning på karakterfastsettelsen.

Eksamensbesvarelsene begge år karakterettes fra A – F, hvor A er beste karakter og E er nedre grense for bestått eksamen. F er stryk.

Faginnhold

EMNE 1: GRUNNLEGGENDE IDEOLOGI OG TEORI (30 studiepoeng)

Tema 1: Introduksjon og grunnlagstenkning (15 studiepoeng)

- Rusfeltets historie og idéhistorie
- Behandlingshistorikk og behandlingsideologier
- Sosialpolitiske føringer
- Avhengighet
- Rusmidlendes biologi og virkninger
- Vitenskapsfilosofi
- Etikk, relasjoner og menneskesyn

Læringsutbytte:

- ha kunnskap om rusfagets historiske og idéhistoriske utvikling
- kunne plassere rusfaget i et vitenskapsfilosofisk perspektiv
- ha kunnskap om sammenhenger mellom ulike forståelser av rusproblematikk og utvikling av behandlingsideologier og kunne vurdere dagens praksiser i et slikt perspektiv
- ha kunnskap om ulike forståelser av begrepet avhengighet
- ha kunnskap om rusmidler i et biologisk og fysiologisk perspektiv
- kunne analysere egen praksis i lys av etikk og menneskesyn
- kunne vurdere egen praksis i et brukerperspektiv

Tema 2: Rusproblematikk i et familie- og nettverksperspektiv (15 studiepoeng)

- Rusmisbruk i et familieperspektiv
- Rusmisbruk og kjønn
- Forebygging og tidlig intervensjon
- Avdekking av rusproblemer og intervensjonsmuligheter
- Brukerperspektiv
- Nettverksteori og nettverksdialoger
- Lovverk
- Barnevern og rus

Læringsutbytte:

- ha kunnskap om og forståelse for hvordan rusmisbruk i familier kan avdekkes og avhjelpes
- kunne anvende et kjønnsperspektiv i forebygging og behandling av rusproblemer
- ha kunnskap om tidlig intervensjon
- ha kunnskap om og kunne anvende relevant lovverk
- ha kunnskap om kommunalt ansvar og planarbeid i rusforebyggende arbeid
- kunne anvende nettverksbaserte teorier i tilnærming til rusproblemer

- ha kjennskap til barnevernets tilnærming til rusproblemer i familier

EMNE 2: FORDYPNING i TEORI OG METODE (30 Studiepoeng)

Tema 1: Behandlingstilnærminger og profesjonelle utfordringer (15 studiepoeng)

- Behandlingsforskning og evaluering
- Behandlerrollen og behandlerrelasjonen
- Forebygging av tilbakefall
- Rus og psykiske lidelser
- Integrert behandling
- Samarbeidsmodeller med et integrert brukerperspektiv

Læringsutbytte:

- kunne analysere egen praksis i lys av relevant forskning
- kunne identifisere lite utforskede felter innenfor fagfeltet rusproblematikk
- kunne vurdere behandlingsmetoder i lys av behandlerrelasjonen
- kunne tilrettelegge for forebygging av tilbakefall som en integrert del av behandlingen
- ha kunnskap om metoder som pasienten selv kan anvende i forebygging av tilbakefall
- ha kunnskap om diagnosesystemene og kunne vurdere deres anvendelse i en epidemiologisk og i en klinisk sammenheng
- ha kunnskaper om sammenhenger mellom psykiske lidelser og rusmisbruk
- ha økt teoretisk og praktisk innsikt i tilrettelegging av integrert behandling
- kunne tilrettelegge for samarbeid hvor brukerperspektivet er sentralt

Tema 2: Individuell fordypning i teori og metode (15 studiepoeng)

- Vitenskapsteori og metode
- Utarbeide en klinisk/praktisk problemstilling fra eget arbeidssted
- Presentere prosjektoversikt til veileder
- Utforme individuell fordypningsoppgave med tema fra egen praksis
- Muntlig framstilling av oppgaven

Læringsutbytte:

- kunne gjennomføre en selvstendig, vitenskapelig undersøkelse med utgangspunkt i egen praksis
- kunne samle inn, bearbeide og analysere et materiale
- ha økt kompetanse i skriftlig framstilling av et rusrelatert tema og drøfte dette i ulike teoretiske perspektiver
- kunne legge fram egne forskningsresultater i en seminarpreget sammenheng

